

**ЗАЦВЯРДЖАЮ**

Намеснік старшыні аргкамітэта  
III этапу рэспубліканскай алімпіяды,  
намеснік начальніка ўпраўлення  
адукацыі Магілёўскага аблвыканкама

 С.В. Лявонава  
“8” лістапада 2010 года

**КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ**  
**11 клас**

**1. Праілюструйце прозвішчамі беларускіх пісьменнікаў (празаікаў, драматургаў, паэтаў) наступныя фанетычныя з’явы (па адным прыкладзе на кожны выпадак):**

1. Замена гукаў [э], [о] у пазіцыі не пад націскам галосным [а].
2. Аглушэнне звонкіх зычных на канцы слова.
3. Замена гукаў [э], [о] пасля мяккіх зычных у першым складзе перад націскам гукам [а].
4. Асіміляцыя па глухасці (прыпадабненне звонкіх зычных да глухіх).  
Асіміляцыя па мяккасці (прыпадабненне цвёрдых зычных да мяккіх).

*Максім. колькасць - 5 балаў*

**2. Пададзеныя назоўнікі запішыце ў форме назоўнага склону множнага ліку, а таксама спалучыце іх з лічэбнікамі два (дзе), тры, чатыры. Аформіце адказ у выглядзе табліцы:**

Назоўнік (у пачатковай форме)	У форме назоўнага склону множнага ліку	У спалучэнні з лічэбнікамі два, тры, чатыры
Горад		
Рэштата		
Кальцо		
Лязо		
Вока		

*Максім. колькасць - 5 б.*

**3. Правільна запішыце прыслоўі і прыслоўныя спалучэнні**

(На)жаль, (на)гара, (у)чыстую, (з)большага, (на)крысе, (на)нашаму, (на)волі, (над)вечар, (як)раз, (на)адрэз, (як)след, (у)абдымку.

*Максім. колькасць - 6 б.*

**4. Беларусы раней іменавалі членаў сям’і, дадаючы спецыяльныя суфіксы да імені ці прозвішча главы сям’і—мужчыны. Замяніце такімі імёнамі падкрэсленыя словазлучэнні ў лістах беларускіх пісьменнікаў:**

1. Янка і яго жонка яшчэ спяць (Я. Колас).
2. Дарагі паночку! Можна, аддавец гэтага панна Вера дачка Краўцэвіча будзе шукаць сабе працы, то будзьце ласкавы не адкажыце ёй у сваёй магчымай у гэтым падмозе-пратэкцыі (Я. Купала).
3. Ідучы з універсітэта, спаткаў жонку Сянкевіча (Я. Колас).

*Максім. колькасць - 6 б.*

**5. У загадцы пра карову і кабылу гаворыцца: У рагулі чатыры гулі, а ў ржулі дзве. У словах рагуля і ржуля суфікс –ул’– служыць для абазначэння жывой істоты праз якую-небудзь характэрную прымету (карова мае рогі, кабыла ржэ). А якое значэнне надае суфікс –ул’–:**

- 1) словам *капрызуля, чысцюля*;
- 2) словам *татуля, Мішуля*?

*Максім. колькасць - 4 б.*

**6. Ніжэй падаюцца пары слоў. У дужках за кожнай парай знаходзіцца лексічнае значэнне аднаго з іх. Запішыце другое слова і прывядзіце яго лексічнае значэнне.**

1. Вісус – вісмут (‘хімічны элемент – крохкі серабрыста-белы метал’)
2. Гумар – гумор (‘дабрадушна-жартаўлівыя адносіны да чаго-небудзь’)
3. Кінолаг – кіношнік (‘чалавек, які вывучае сабак’)
4. Швайка – швачка (‘пласкае шыла, якім колюць свіней’)
5. Шырыць – шырэць (‘рабіцца шырокім’)
6. Эфектны – эфектыўны (‘які стварае ўражанне’)

*Максім. колькасць - 9 б.*

**7. Перад Вамі запісаны ў форме праявічнага тэксту фрагмент вершаванага твора *Максіма Танка*. Расстаўляючы патрэбныя знакі прыпынку, запішыце яго ў форме верша, не забываючыся аб тым, што кожны радок верша пачынаецца з вялікай літары.**

*Яно маўчыць яно не можа і сотай долі перадаць як выглядаеш ты прыгожа як вочы зорамі гараць. Ты лепш пакліч мяне красуня хоць на хвілінку да сябе і мне не будзе гэтак сумна і я дапамагу табе прымераць стужкі завушнічкі і плечы хусткай ахінуць і лакавыя чаравічкі перад “Лявоніхай” абуць.*

**Укажыце від і зрабіце схемы ўсіх складаных сказаў у творы.**

*Максім. колькасць - 9 б.*

**8. Пра якія творы беларускай літаратуры гаворыць літаратуразнаўца *Пятро Васючэнка*? Назавіце аўтара кожнага твора.**

1. Гэту п’есу любяць усе – школьнікі, студэнты, працоўныя, пенсіянеры, госці сталіцы... Прычына не ў песнях, не ў скоках, не ў нацыянальным каларыце. Аўтар прыадчыніў у творы таямніцу беларускай душы і паказаў, што яна жаночая, актыўная, гарэзлівая, дзейсная, бы ў шэкспіраўскіх гераінь. Б’юцца ў пошуках беларускага брэнду... На што шукаць, калі ёсць \_\_\_\_\_?

2. Героі густа насылілі не толькі свет школьных і студэнцкіх падручнікаў, але і плошчу імя іх стваральніка, і некалькі музеяў, і заказнік каля Мікалаеўшчыны. Увасобленыя ў дрэве персанажы паэмы блукаюць разам з грыбнікамі па стаўцоўскіх лясах. Не біблейскую, а рэальную новую зямлю адкрыў сваімі тэкстамі для сотняў і тысячаў людзей аўтар паэмы.

3. Ва ўсе часы, колькі існуюць беларусы з іх пантэізмам, з памяццю пра ледавікі і мора, што пялёскалася ў Палескай катлавіне, беларуская свядомасць будзе адгукацца на поклічы натуральных топасаў – лесу, возера, балота. А памяць пра Герадотава мора адгукнецца пачаткам \_\_\_\_\_: “Хаты былі на востраве”.

*Максім. колькасць - 9 б.*